

A NEVELÉSRŐL/OKTATÁSRÓL SZÓLÓ DISKURZUSOK SZERKEZETVÁLTÁSA A KOMMUNISTA FORDULAT IDEJÉN

Országos Neveléstudományi Konferencia
Debrecen, 2014. nov. 6-9.

Biró Zsuzsanna Hanna
Szente Dorina
ELTE PPK

A kutatás

ELTE PPK Neveléstudományi Intézet,
Pedagógiatörténeti tanszék

Neveléstudomány-történeti kutatások

*A magyar neveléstudományi kutatások intézményesülése a 20. század második felében – OTKA 2006-2009, 2012-2015**

A magyar neveléstudomány diszciplináris fejlődése:

- Intézményi infrastruktúra – egyetemi tanszékek, kutatóhelyek
- Tudományos tevékenységek (kutatás)
- Tudományos kommunikáció
- A tudományos utánpótlás kiválasztása, képzése, szakmai szocializációja

*„A magyar neveléstudomány története a szakmai folyóiratok tükrében (1945-1989) – tudományos kommunikáció, szakmai diskurzusok” (K100496), témavezető: Németh András

A kérdés

Átfogó:

Milyen alapvető változásokat figyelhetünk meg a neveléstudományi kommunikációban a húszadik században?

Fókuszban:

Létrehoz-e a kommunista hatalomátvétel korszakhatárt a neveléstudományi diskurzusokban?

Az adattárak

	Szöveg (N)	Szerzős szöveg	Szerző (N)	Lexikon- szerző
Magyar Paedagogia (1892-1947)	4311	76%	794	32%
Magyar Pedagógia (1949-1950) (1961-2010)	2251	96%	808	40%
Pedagógiai Szemle (1951-1989)	6382	85%	1741	29%
Új Pedagógiai Szemle (1990-2010)	3263	90%	1259	18%
Összesen	16207		3937	23,2%

Az elemzés aspektusai

Szövegadattár

- megjelenés ideje, helye
- terjedelem
- műfaj
- tematikus besorolás címek alapján (50%)
 - a neveléstudomány főbb témakörei
 - a neveléstudomány belső differenciálódása
 - a neveléstudomány interdiszciplináris jellege
 - kiemelt dimenziók (idő, hely, referenciaszemélyek, ideológiai tartalom)

Szerzői adattár

- demográfiai adatok (születés helye, ideje, életkor, nem)
- foglalkozás (önbesorolás)
- iskola, végzettség
- munkahelyek, pozíciók
- akadémiai rang
- tisztségek
- külföldi kapcsolatok (tanulmányút, munka)
- díjak, kitüntetések
- főbb művek

Az elemzés aspektusai

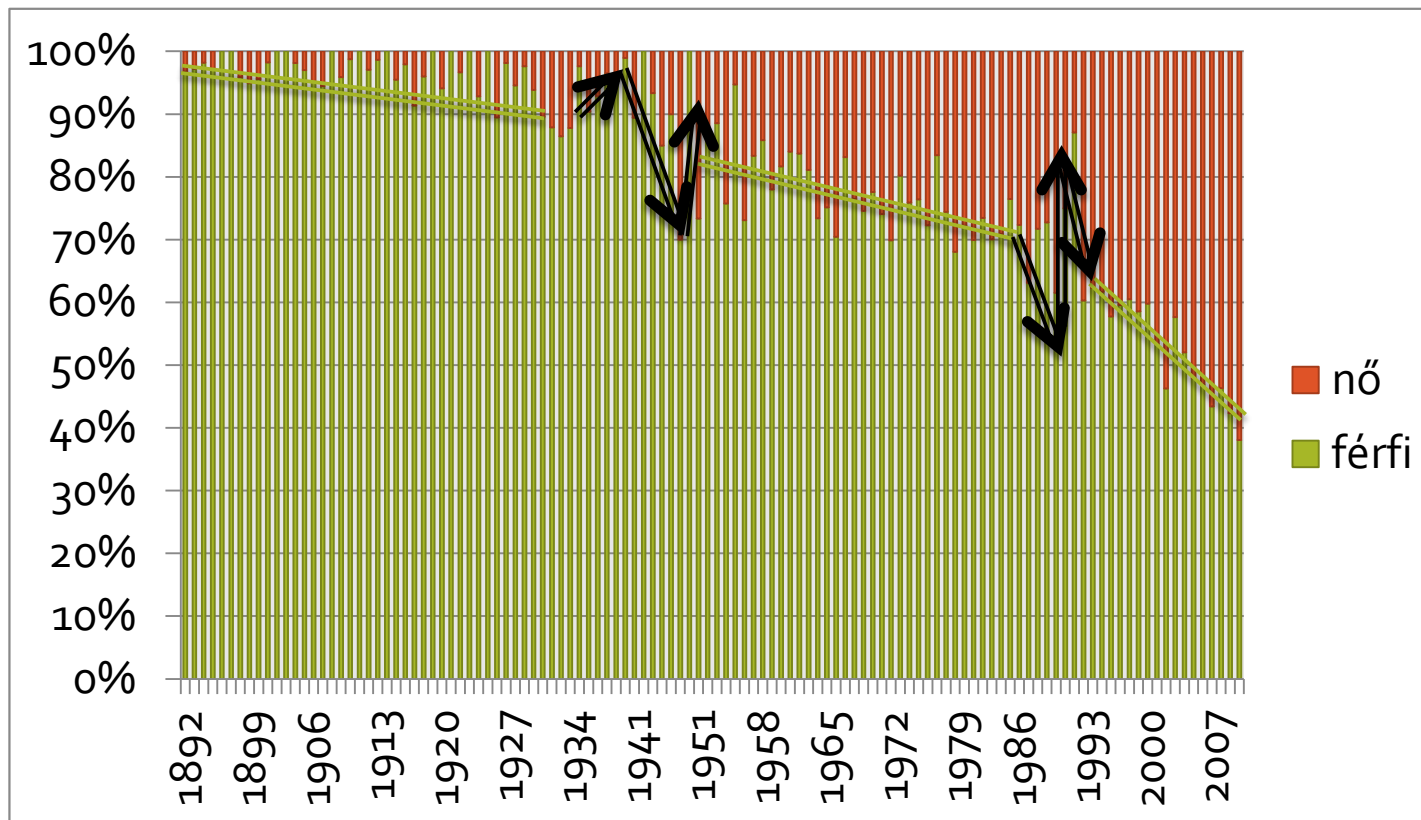
Szövegadattár

- **megjelenés ideje**, helye
- terjedelem
- **műfaj**
- **tematikus besorolás címek alapján** (50%)
 - **a neveléstudomány főbb témakörei**
 - a neveléstudomány belső differenciálódása
 - a neveléstudomány interdiszciplináris jellege
 - kiemelt dimenziók (idő, hely, referenciaszemélyek, ideológiai tartalom)

Szerzői adattár

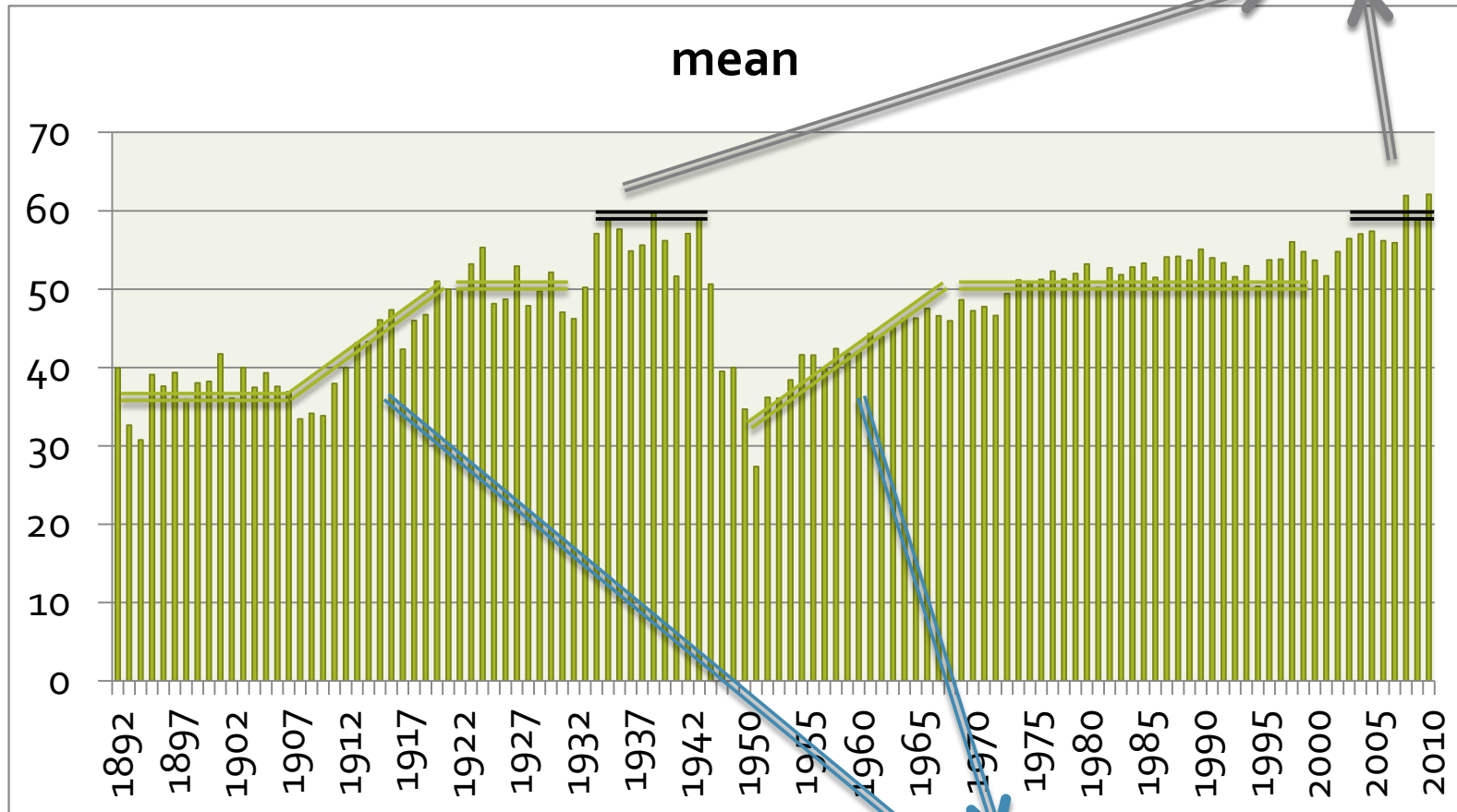
- **demográfiai adatok** (születés helye, **ideje, életkor, nem**)
- foglalkozás (önbesorolás)
- iskola, végzettség
- **munkahelyek**, pozíciók
- **akadémiai rang**
- tisztségek
- külföldi kapcsolatok (tanulmányút, munka)
- díjak, kitüntetések
- főbb művek

A szerzők nemi összetétele

A szerzők életkora

Szerzői kör
előregedése?
Nem – torzító hatás.

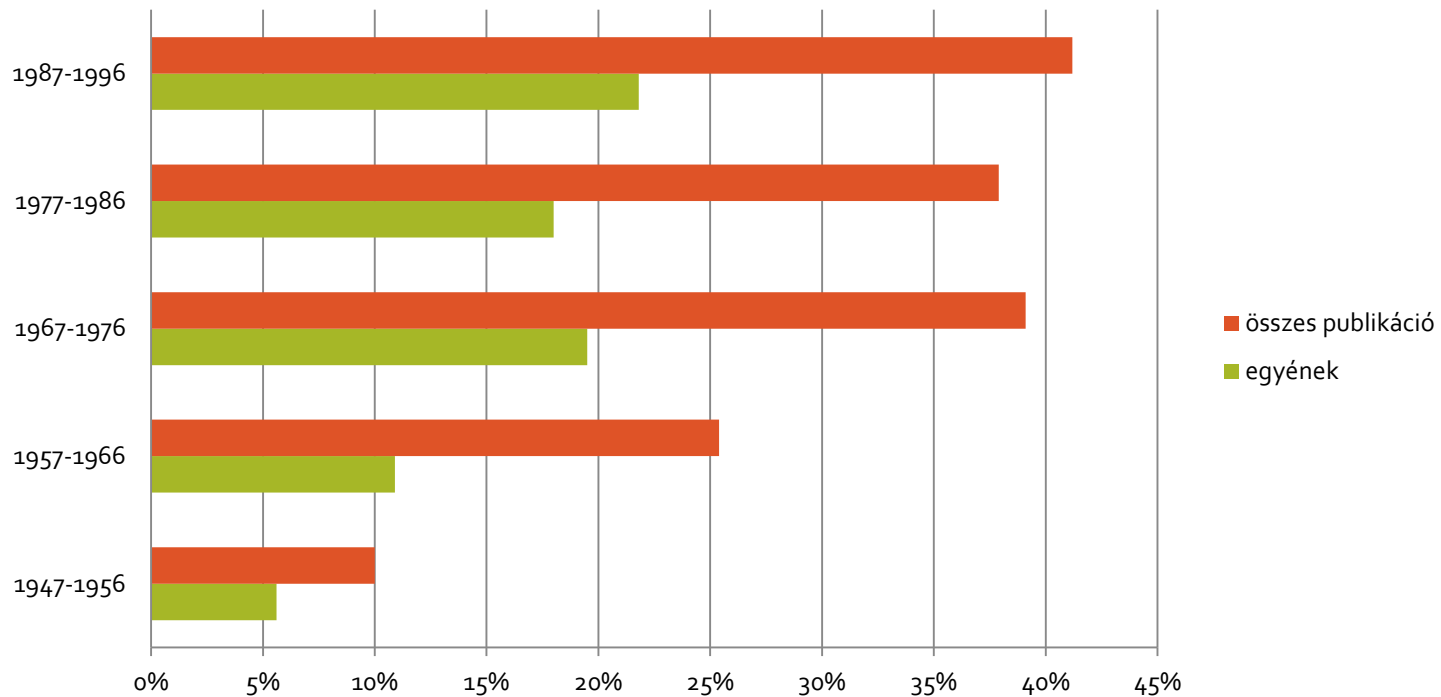
Domináns
nemzedékek

Kiegészítés és
Trianon körül
született
nemzedék

A szerzők akadémiai rangja

(az 1949 utáni minősítési rendszerben)

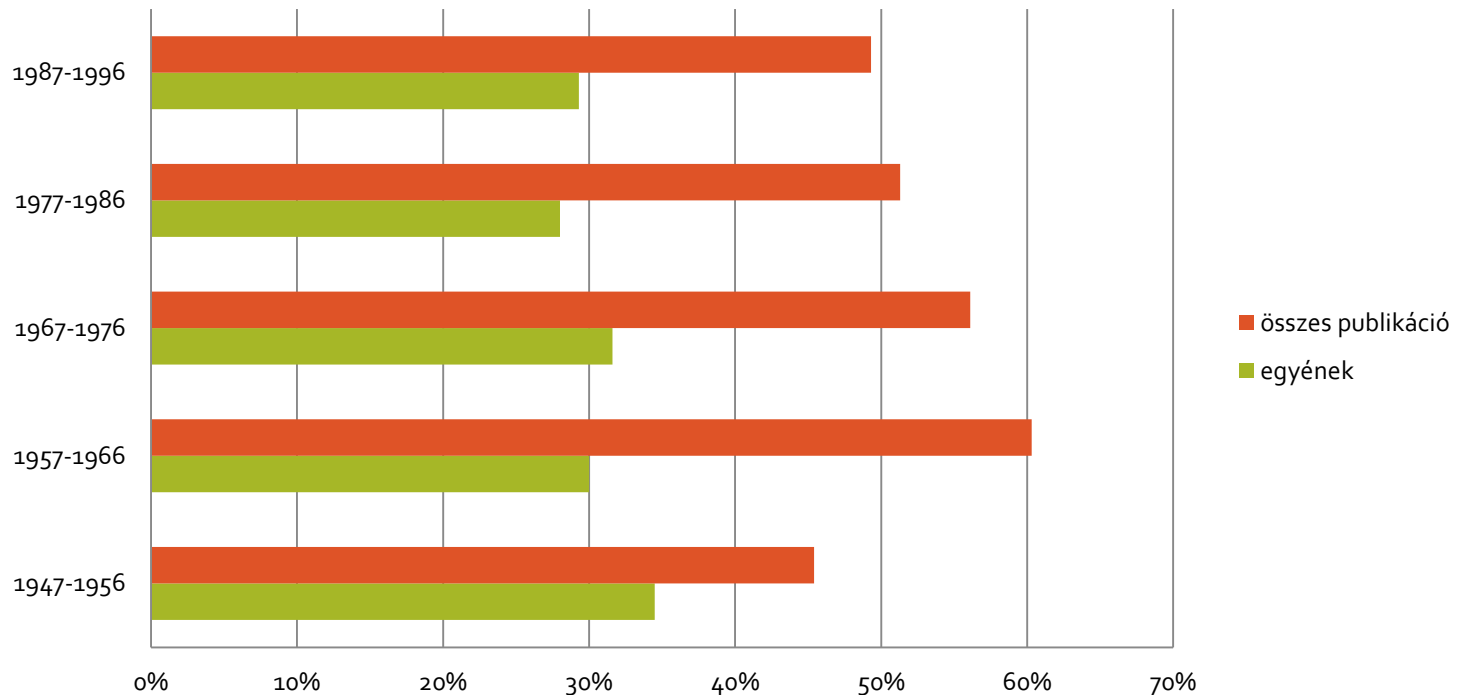
Minősítéssel rendelkezők*

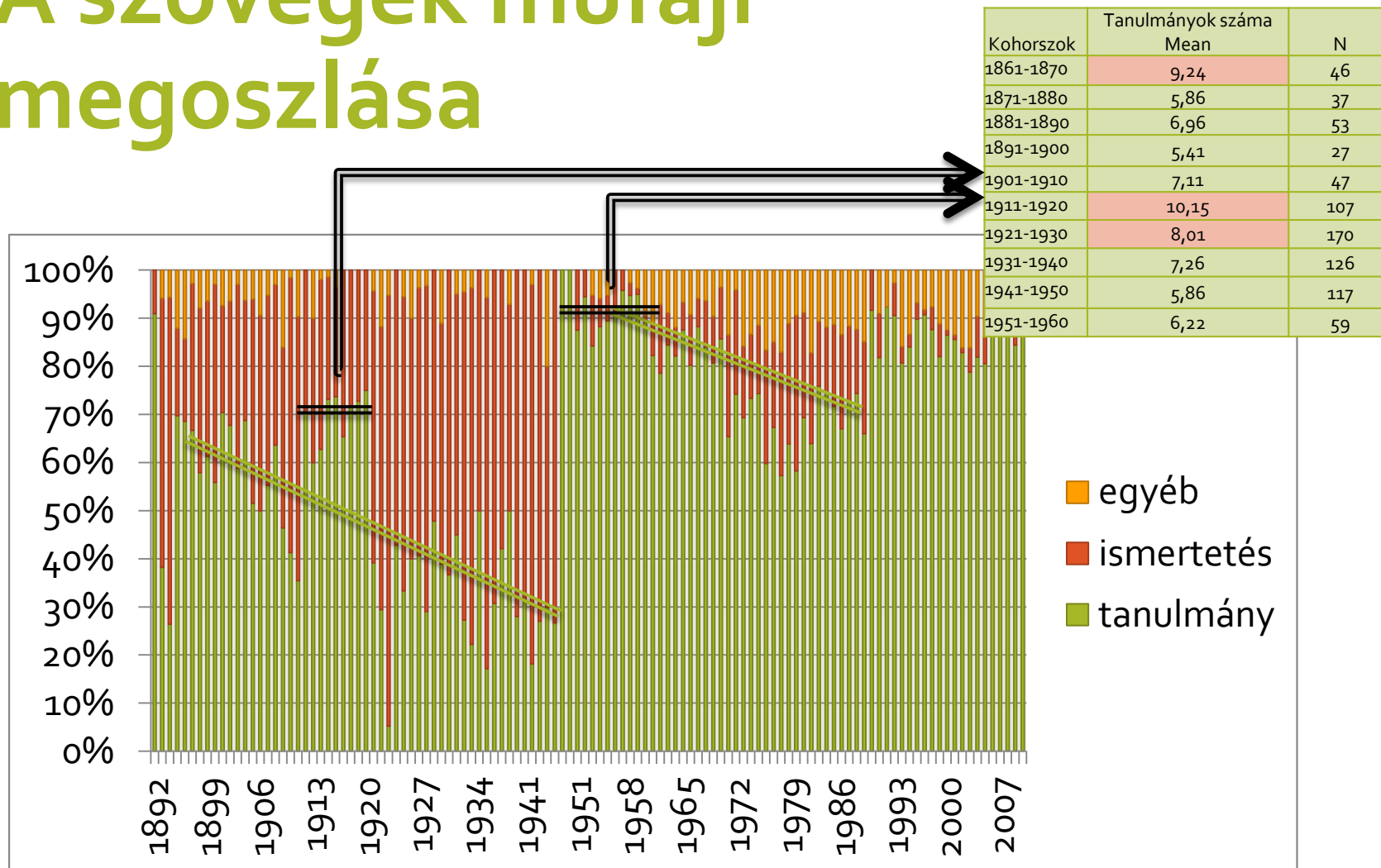
*Kibővített lista az MTA adattára alapján.

A szerzők munkahelyének akadémiai jellege

Felsőoktatásban vagy kutatóintézetben dolgozik

A szövegek műfaji megoszlása

Csak a tematikusan besorolható szövegekre, 50%-os véletlen mintavétel (N= 6734)

T É M A K A T E G Ó R I Á K

Általános pedagógia

- Tudományelmélet
- Tudományos nyelv
- Kutatási módszerek
- Történeti és összehasonlító leírások
- Elméleti modellek
- Iskolakísérletek
- Referenciaszemélyek

Szervezetten

- Oktatáspolitikai
- Intézmények (reformok)
- Jogi kérdések
- Gazdálkodás, finanszírozás
- Szakszolgálatok
- Pedagógus közösség
- Tanulói közösségek

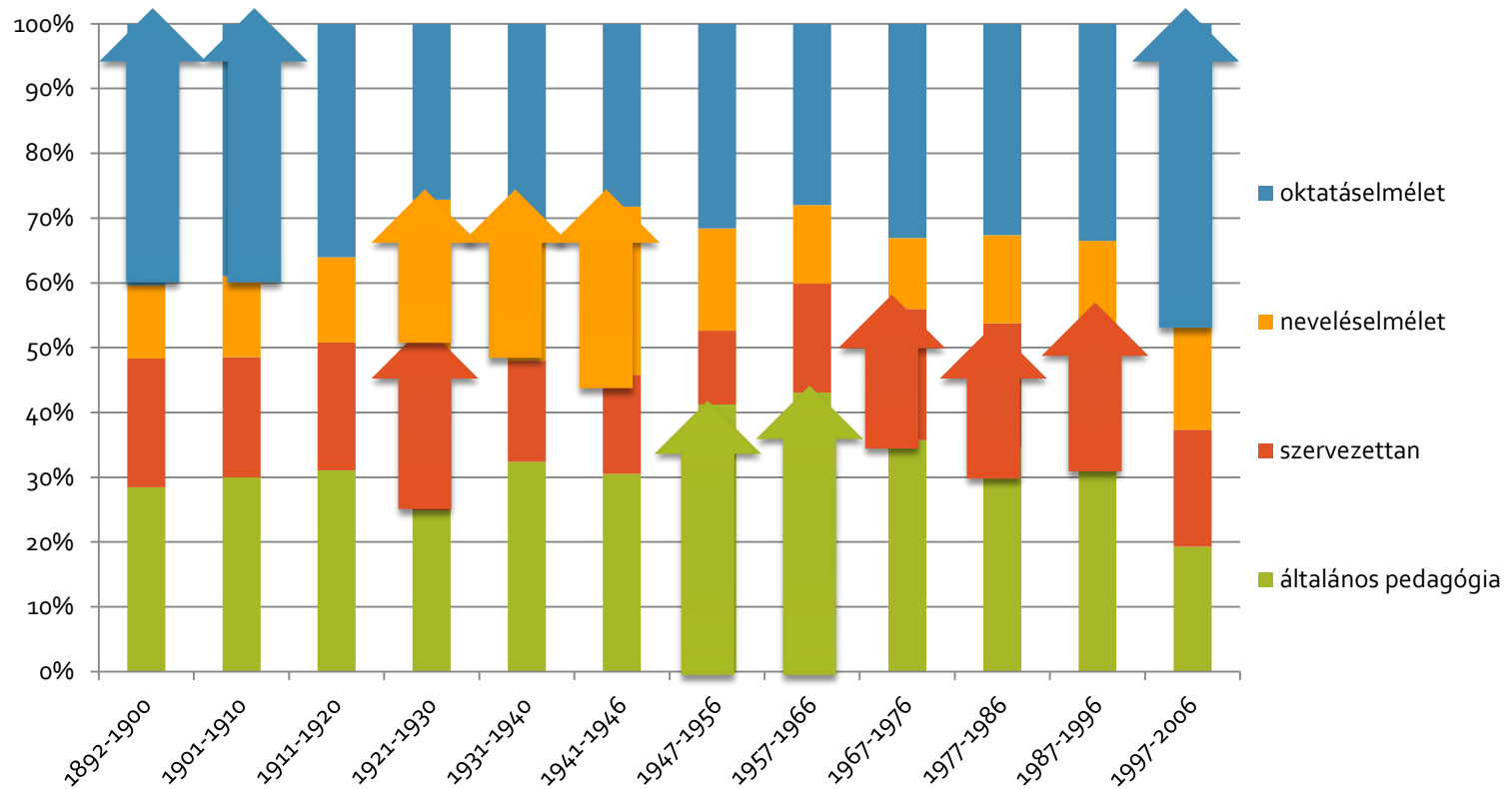
Neveléstudomány

- Nevelés folyamata
- Nevelési célok, elvek
- Nevelés szinterei, formái
- Nevelés módszerei
- Nevelői feladatok
- Neveltek sajátosságai

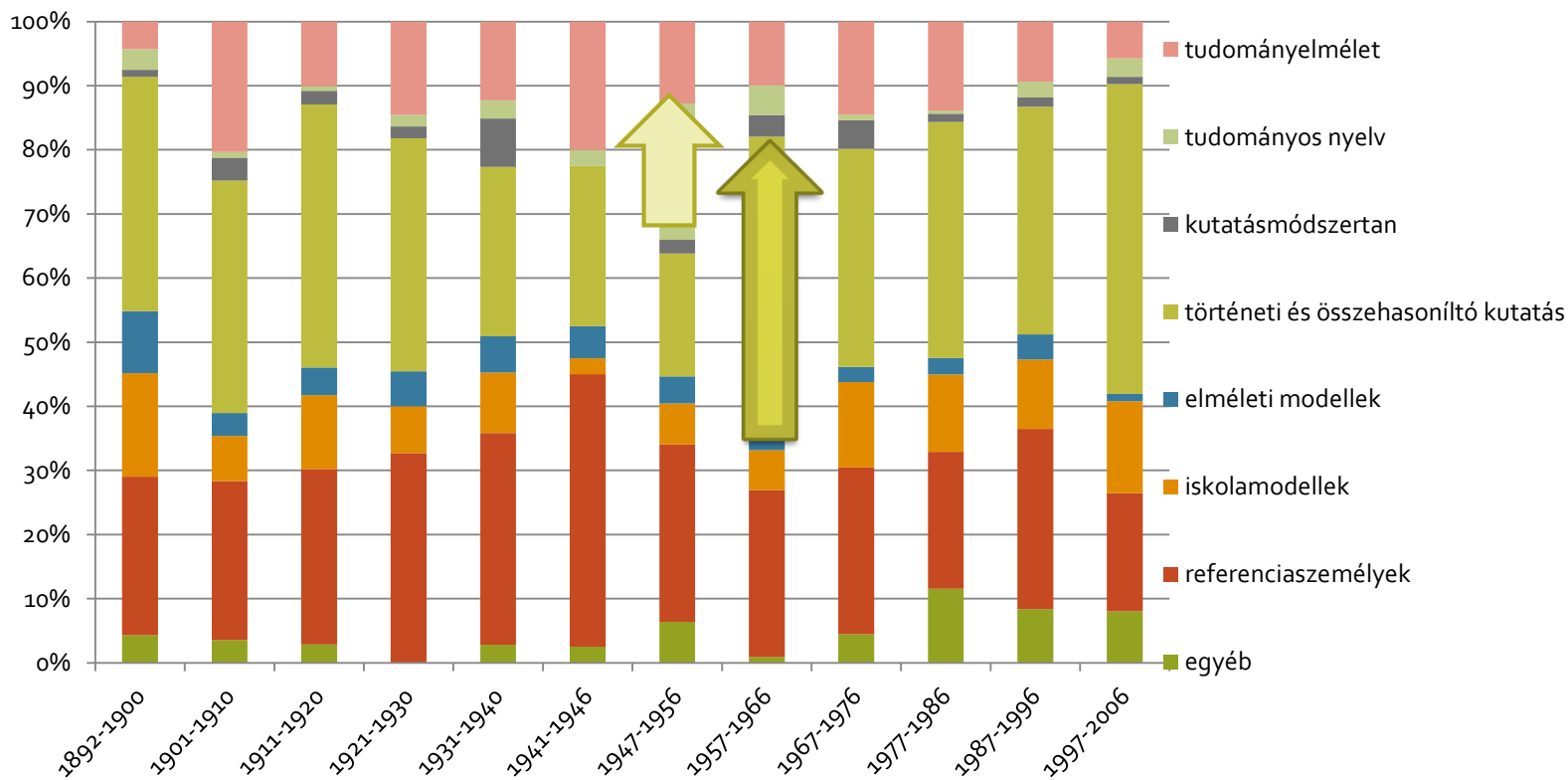
Oktatástudomány

- Tanulás/tanítás folyamata
- Oktatási célok
- Tanterv, tantárgyak
- Szervezeti formák
- Tanítási módszerek, eszközök
- Oktatói feladatok
- Tanulók sajátosságai
- Vizsgák

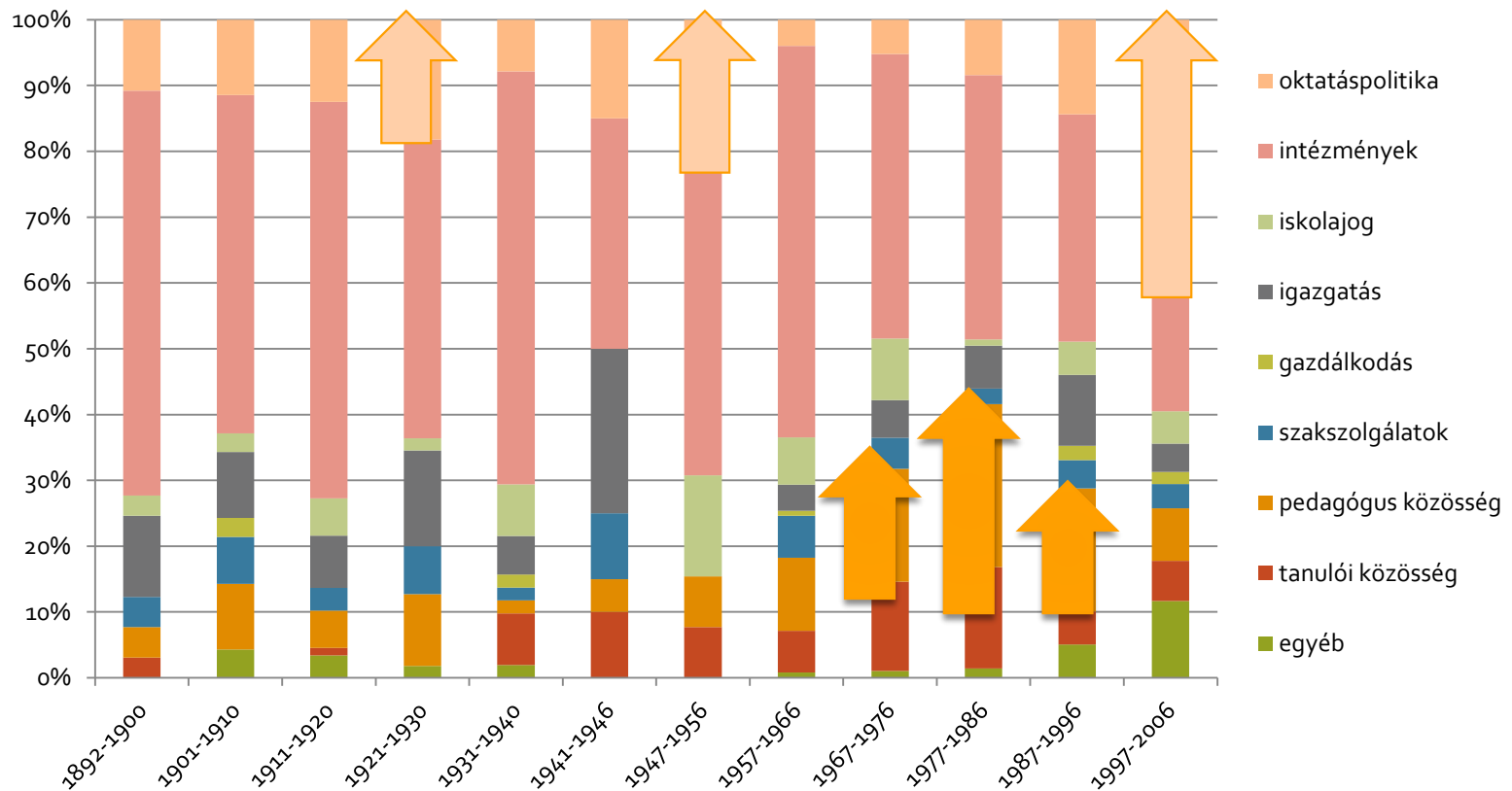
A pedagógiai diskurzusok témastruktúrája

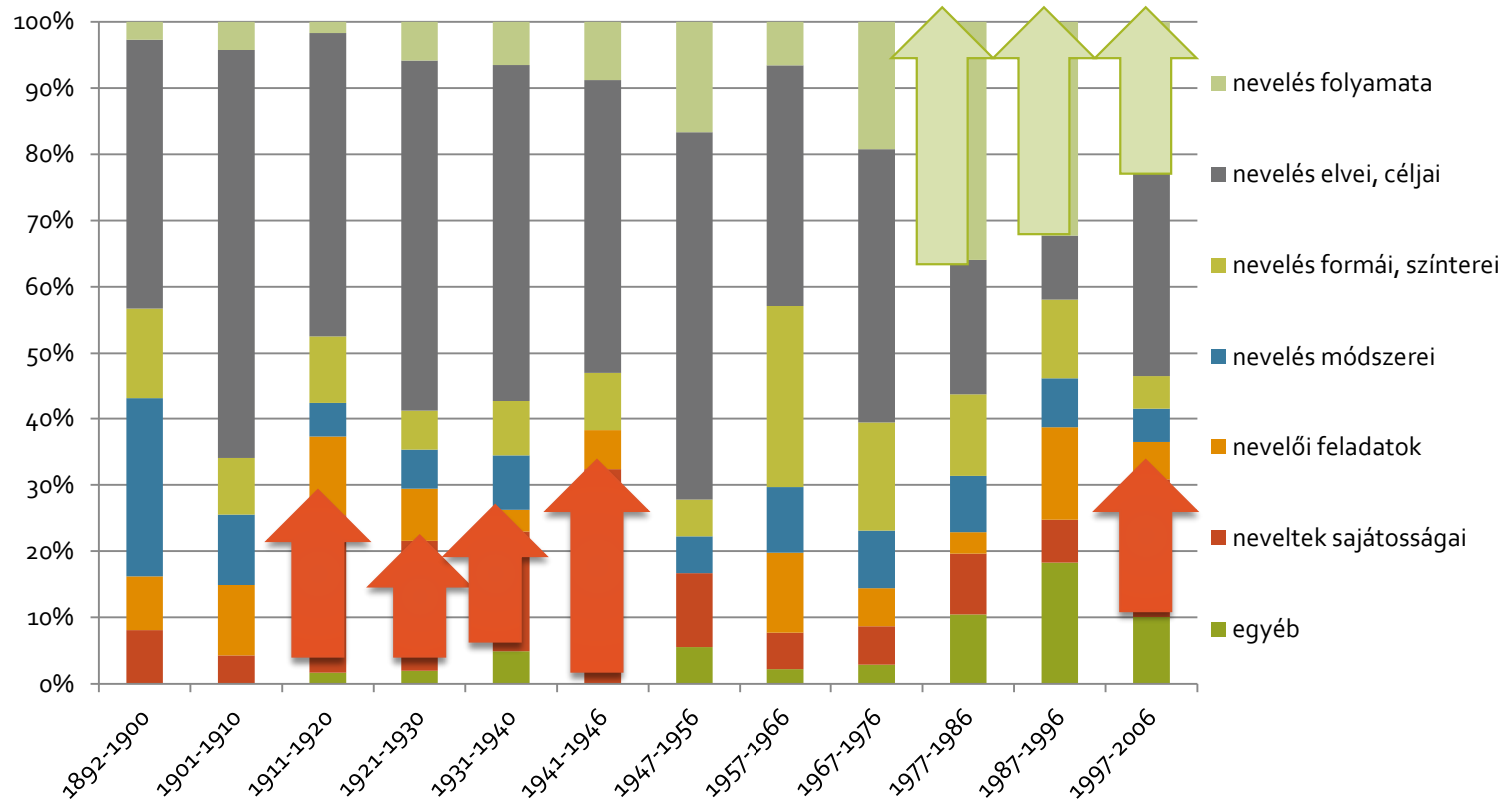
Általános neveléstudományi témakörök

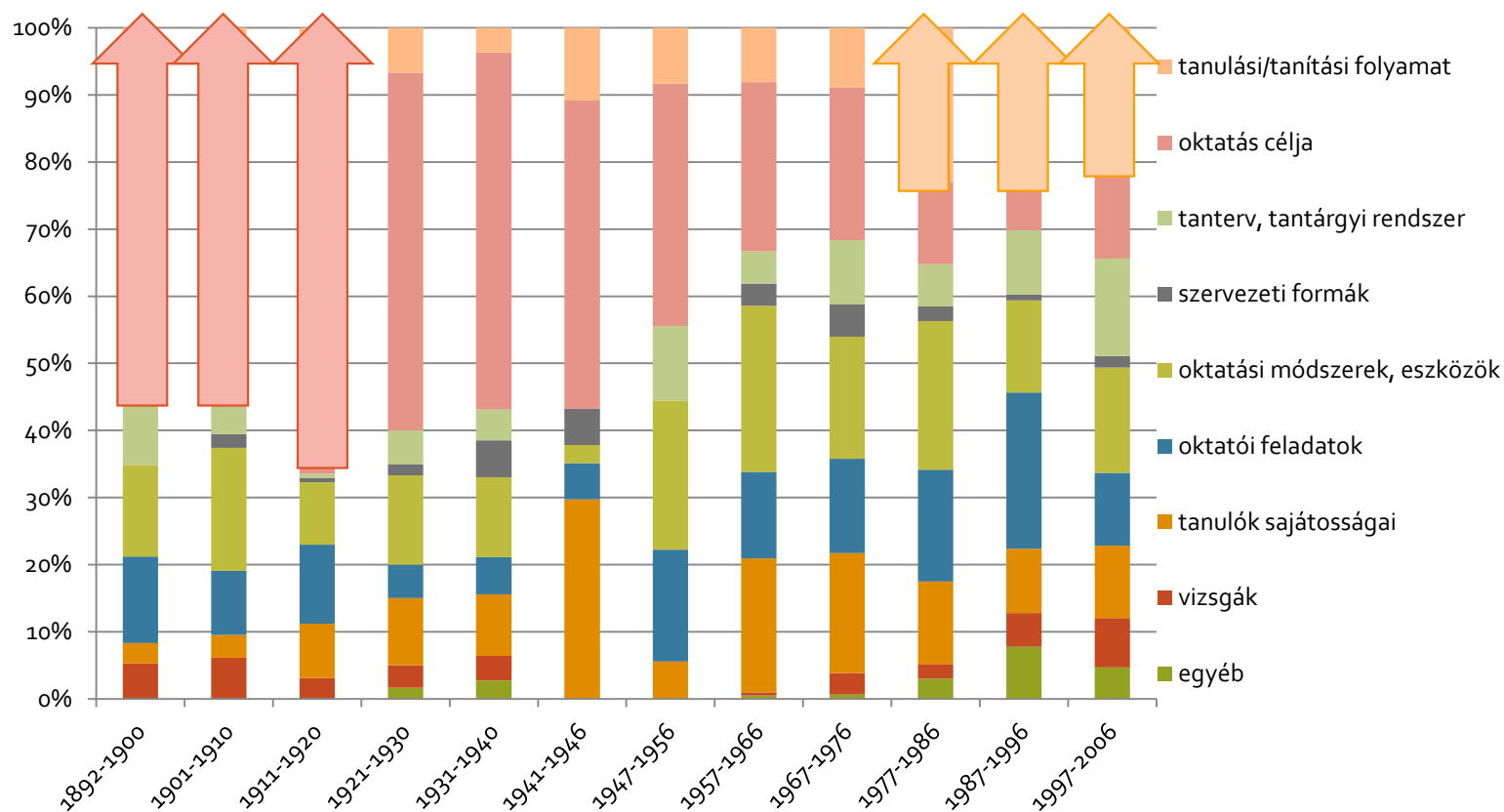
Iskolaszervezettel összefüggő témakörök

Neveléssel összefüggő témakörök

Oktatással összefüggő témakörök

A témaválasztás és a szerzői jellemzők kapcsolata

- Vannak-e női és férfi témák?
- Vannak-e olyan diskurzusok, amelyekben csak minősített kutatók jelennek meg?
- Vannak-e olyan témák, amelyeket egy-egy nemzedék uralt?
- Milyen szerepet játszott a két domináns nemzedék a neveléstudományi diskurzusokban?
- ...

Válasz a felvetett kérdésre

Végbe ment-e a kommunista hatalomátvétellel szerkezeti változás a neveléstudományi kommunikációban?

Alapvető szerkezeti változás, hogy a **pedagógiai folyóiratok elveszítik egyesületi lap jellegüket:**

- tudományos és/vagy minisztériumi háttérintézményekhez kötődő fórumok
- szerzővel ellátott és a szerző véleményét, kutatási eredményeit tartalmazó szövegek
- nő az akadémiailag minősített szerzők szerepe ('70-es évek végéig!)

Ugyancsak fontos váltás, hogy a **Trianon környékén születettek átveszik a diskurzusok feletti kontrollt** a '70-es évekig (elitcsere).

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!